

Доходячи висновку, можна сказати, що декларація Мартенса, яка сформулювала головну ідею права збройних конфліктів, є фундаментальною для формування подальших його принципів. Дана декларація є певною гарантією безпеки, перш за все з приводу того, що під час збройного конфлікту, цивільне населення знаходиться під захистом норм міжнародного права.

Список використаних джерел

1. Гнатовський М. М. Міжнародне гуманітарне право / М. М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. Одеса : Фенікс, 2015. 92 с.
2. Кукушкіна А. В. Международное гуманитарное право и оговорка Мартенса / А. В. Кукушкіна, І. І. Абрам, В. Н. Шишкін. *Закон и право*. 2019. № 9. С. 160–170.
3. Нахлік С. Е. Краткий очерк международного гуманитарного права. М. : МККК, 1993. 170 с.
4. Репецький В. М. Міжнародне гуманітарне право / В. М. Репецький, В. М. Лисик. Київ : Знання, 2007. 467 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри Грушко М. В.

КНЯЗЮК КРИСТИНА ІГОРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»

АКТУАЛЬНІСТЬ ЗМІЦНЕННЯ ПОВАГИ ДО НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Досліджуючи сучасні проблеми реалізації норм міжнародного гуманітарного права (далі – МГП), слід звернути увагу на актуальність зміцнення поваги до таких норм, зважаючи на їх значення в процесі узгодження позицій різних держав щодо формування принципу утримання від загрози силою або її застосування, з одного боку, та принципів регулювання війни – з іншого.

Зазначимо, що збройні конфлікти, які розуміються як збройне протистояння між державами або соціальними спільнотами всередині окремих держав, що мають на меті вирішення економічних, політичних, національно-етнічних та інших протиріч через обмежене застосування військової сили – це проблема актуальна у будь-який час [2, с. 24].

Міжнародне гуманітарне право, що регулює обмеження засобів та методів ведення війни та захист жертв війни, пройшло тривалий шлях становлення. Джерелами сучасного міжнародного гуманітарного права є міжнародні звичаї та міжнародні

договори, включаючи низку Гаазьких конвенцій та декларацій 1899 та 1907 років, Женевські конвенції про захист жертв війни 1949 року та додаткові протоколи до них, ряд інших конвенцій, які закріплюють принципи сучасного міжнародного гуманітарного права: принцип пропорційності, принцип проведення різниці між цивільним населенням та комбатантами, цивільними та військовими об'єктами, принципи військової необхідності, принцип заборони заподіяння зайвих страждань, які мають дотримуватись у всіх сучасних збройних конфліктах [3, с. 12].

Учасниками багатьох із зазначених договорів є більшість держав. Безумовно, всі ці міжнародні договори свідчать про суттєвий внесок світової спільноти у запобігання пом'якшенню жахів війни. Дані джерела були імплементовані в законодавство багатьох країн, включаючи Україну. Однак, незважаючи на ці досягнення у міжнародному праві та національному законодавстві багатьох країн, у сучасних збройних конфліктах спостерігається безліч проблем, пов'язаних із недотриманням учасниками збройних конфліктів встановлених міжнародним гуманітарним правом обмежень засобів та методів війни та правил захисту жертв війни та цивільних об'єктів [1, с. 117].

Недотримання принципів міжнародного гуманітарного права призвело до величезної кількості жертв серед цивільного населення, знищення та руйнування цивільних об'єктів, культурних цінностей. Це непоправні втрати для мільйонів людей, окремих країн і людства загалом. Гостро стоять проблеми біженців та вимушених переселенців, захисту журналістів, надання гуманітарної допомоги у сучасних збройних конфліктах. У зв'язку з розробкою та застосуванням нових видів зброї, проведенням миротворчих операцій, створенням та використанням приватних військових компаній виникають розбіжності між державами, експертами щодо тлумачення та застосування чинних норм.

На жаль, недотримання норм міжнародного гуманітарного права та безкарність порушників сприймається широкою громадськістю як неефективність самого цього права. Безперечно, це не так.

Узагальнюючи правозастосовну практику, що склалася, а також досвід роботи міжнародних гуманітарних організацій, можна сформулювати ряд факторів, які впливають на дотримання норм МГП: матеріальна зацікавленість; очікування взаємності; взаємна довіра та повага; суспільна думка; криміналізація як стримуючий фактор [4, с. 320]. Кожен із зазначених факторів може вплинути на розвиток відносин між державами, але при дотриманні їх можна досягти політичного вирішення будь-якого конфлікту. Якби воюючі сторони точно дотримувалися положень конвенцій, покликаних пом'якшити наслідки збройних конфліктів і полегшити долю тих осіб, які не беруть

участь у них або вийшли з участі, а також активно співпрацювали або хоча б йшли на поступки стосовно гуманітарних організацій, які здійснюють спостереження та місію допомоги нужденним, можна було б мінімізувати масштаби несприятливих наслідків війни і поступово позбавити відкриті збройні протистояння сенсу [4, с. 320].

Отже, історія розвитку міжнародного права в цілому та міжнародного гуманітарного права, зокрема, показала необхідність та можливість узгодження позицій різних держав щодо формування принципу утримання від загрози силою або її застосування, з одного боку, та принципів регулювання війни – з іншого. Незважаючи на те, що не завжди державам вдавалося одразу приймати акти обов'язкового характеру, проте закладалася основа для майбутніх міжнародних договорів.

Сьогодні, на тлі серйозних протиріч між учасниками сучасних збройних конфліктів, потрібне усвідомлення необхідності продовження такої роботи. Найважливіше завдання на сучасному етапі – об'єднати зусилля усієї світової спільноти для забезпечення дотримання діючих норм міжнародного гуманітарного права та його прогресивного розвитку. Необхідно використовувати компетенції національних парламентів з метою об'єктивної глобальної оцінки існуючих практичних та правових проблем сучасних збройних конфліктів та пошуку шляхів їх вирішення. Міжпарламентське співробітництво має бути спрямоване на розробку єдиних (гармонізованих) підходів у рамках імплементації норм міжнародного гуманітарного права та посилення ролі національних законодавців у вирішенні актуальних проблем, що виникають у зв'язку зі збройними конфліктами.

Список використаних джерел

1. Безкоровайний С. Види збройних конфліктів та їх правове регулювання. *Юридична наука*. 2014. № 3. С. 116–126.
2. Гетманцев М. О. Дотримання прав людини в умовах збройних конфліктів. *Збірник тез круглого столу, присвяченого 72-й річниці прийняття Загальної декларації прав людини* (м. Київ, 10 грудня 2020 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2021. С. 24–27.
3. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права / передм. Т. Р. Короткий, Є. В. Лук'янченко ; вступ. стаття М. М. Гнатівський. Одеса : Фенікс, 2017. 40 с.
4. Пилипенко В. Застосування норм міжнародного гуманітарного права до збройних конфліктів міжнародного й неміжнародного характеру в контексті воєнних злочинів. *Підприємництво, господарств і право*. 2021. № 3. С. 317–323.

Науковий керівник: к.ю.н. доцент кафедри Федорова Т. С.